

**Javni poziv
za sufinansiranje održivih projekata u turizmu**

PRIRUČNIK ZA PODNOSIOCE PRIJAVA

Podgorica, april 2018.god.

1. Svrha Priručnika	3
2. Projekat "Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori" (TCNT)	3
3. Cilj Javnog poziva	3
4. Pravo učešća	4
5. Raspoloživa sredstva, opšti uslovi sufinansiranja, troškovi	4
5.1 Raspoloživa sredstva/opšti uslovi sufinansiranja	4
5.2 Trajanje projekta/Lokacija	4
5.3 Prihvatljivi troškovi	5
5.4 Neprihvatljivi troškovi.....	5
6. Primjeri projekata koji mogu poslužiti kao smjernica za podnosiocce prijava	5
7. Procedura podnošenja prijava/prijedloga projekata	6
7.1 Kome i kako se dostavlja prijava.....	6
7.2 Rok za podnošenje prijava.....	7
8. Pregled i evaluacija projektnih ideja/prijedloga projekata	7
8.1 Administrativna/formalna/tehnička usklađenost	7
8.2 Osnovni kriterijumi za evaluaciju projekata	8
8.3 Provjera prvostepene komisije-Tehnička komisija	8
8.4 Procjena drugostepene komisije - Komisija za donošenje odluke o podršci projektima	9
8.5 Modifikacija prijava	9
8.6 Prigovori	9
9. Potpisivanje ugovora	10
9.1 Provjera / kontrola na terenu.....	10
9.2 Ugovor	10
9.3 Neuspješna realizacija	10
9.4 Plaćanja.....	10
9.5 Nabavke	10
10. Praćenje realizacije projekta	11
10.1 Monitoring, izvještavanje, verifikacija.....	11
10.2 Revizija i čuvanje dokumentacije.....	11
10.3 Vidljivost/Publicitet	12
11. Indikativni rokovi	12

1. SVRHA PRIRUČNIKA

Svrha ovog Priručnika je pružanje detaljnih informacija o cjelokupnom procesu dodjele finansijskih sredstava i izvođenja/realizacije podržanih projekata.

Priručnik će poslužiti podnosiocima prijave za razumijevanje:

- procedure podnošenja prijave (prijedlog projekta sa odgovarajućim budžetom),
- procedure ocjenjivanja i odabira predloženih projekata, procedure ugovaranja i dodjele finansijskih sredstava,
- izvođenja/realizacije odobrenih projekata i praćenje i izvještavanje.

2. PROJEKAT "RAZVOJ NISKOKARBONSKOG TURIZMA U CRNOJ GORI" (TCNT)

UNDP i Ministarstvo održivog razvoja i turizma realizuju projekat „Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori“ koji finansira Globalni fond za životnu sredinu. Projekat ima za cilj da doprinese smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte (prvenstveno CO₂) u sektoru turizma i smanji negativan uticaj na životnu sredinu kroz:

- podršku transformaciji turističke ponude i jačanje međunarodne pozicije Crne Gore kao zelene destinacije,
- povećanje nivoa efikasnog korišćenja energije i porast 'greenfield' investicija u turizmu, promovisanje održivog prostornog planiranja i razvoja održivih vidova transporta,
- podršku sektoru turizma u identifikovanju i sprovođenju ekonomski opravdanih mjera ublažavanja negativnog uticaja klimatskih promjena na životnu sredinu, sa posebnim naglaskom na smještajne kapacitete,
- uvođenje inovativnih finansijskih mehanizama za ublažavanje emisija gasova sa efektom staklene bašte koje se ne mogu izbjeći (šeme kompenzacije) i generisanje dodatnih prihoda i sredstava za uvođenje mjera za ublažavanje uticaja klimatskih promjena u turizmu i adaptacije na njih i edukaciju javnosti o važnosti razvoja niskokarbonskog, zelenog turizma.

3. CILJ JAVNOG POZIVA

U okviru projekta "Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori" opredijeljena su sredstva za sufinansiranje inovativnih, investicionih projekata koji doprinose smanjenju efekata klimatskih promjena, odnosno utiču na smanjenje nivoa emisije CO₂ u sektoru turizma.

Javni poziv realizuje Privredna komora Crne Gore sa osnovnim ciljem da se podstakne razvoj i izvođenje inovativnih, investicionih projekata i inicijativa koje mjerljivo doprinose smanjenju nivoa emisija CO₂ u sektoru turizma kroz:

- Primjenu mjera za unapređenje energetske efikasnosti i korišćenje obnovljivih izvora energije,

- Podsticanje razvoja održivih ekološki prihvatljivih sistema javnog prevoza (zamjena korišćenja fosilnih goriva u javnom prevozu obnovljivim izvorima energije kao što su solarna energija i biogoriva - npr. biodizel),
- Povećanje stepena informisanosti i znanja o mogućnostima za smanjenje emisije CO₂ u sketoru turizma,
- Omogućavanje pristupa finansijskim sredstvima za realizaciju projekata koji mjerljivo doprinose smanjenju emisija CO₂,
- Jačanje saradnje i partnerstva između lokalnih uprava, privatnog sektora i nevladinih organizacija.

4. PRAVO UČEŠĆA

Pravo učešća imaju:

- Organi lokalne uprave i javne službe;
- Privredna društva i preduzetnici;
- Nevladine organizacije (udruženja i fondacije) sa sjedištem u Crnoj Gori.

Međunarodne organizacije, odnosno predstavništva međunarodnih organizacija koje djeluju u Crnoj Gori nemaju pravo učešća na javnom pozivu.

5. RASPOLOŽIVA SREDSTVA, OPŠTI USLOVI SUFINANSIRANJA, TROŠKOVI

5.1 Raspoloživa sredstva/opšti uslovi sufinansiranja

U okviru Javnog poziva opredijeljena su sredstva u iznosu od 260.000€ za sufinansiranje projekata koji smanjuju emisije CO₂ u sektoru turizma.

- Sufinansiranje jednog projekta može iznositi do 25% vrijednosti aktivnosti koje direktno doprinose smanjenju emisija ugljendioksida
- Maksimalni iznos finansijske podrške po projektu je 150.000€.

Podnosioci prijave moraju dostaviti dokaz o raspolaganju sa finansijskim sredstvima potrebnim za realizaciju projekta. Doprinosi u naturi od strane korisnika ne mogu se smatrati prihvatljivim za sufinansiranje.

5.2 Trajanje projekta/Lokacija

Oobreni projekti se moraju završiti završe do kraja 2018. godine. Projekti moraju biti realizovani na teritoriji Crne Gore.

5.3 Prihvatljivi troškovi

Da bi bili prihvatljivi, prema ovom Javnom pozivu, troškovi moraju da ispune sledeće uslove:

- ✓ Troškovi su predviđeni odobrenim budžetom i neophodni su za realizaciju odobrenih projektnih aktivnosti. Moraju biti usaglašeni sa principima poštenog finansijskog upravljanja što se naročito odnosi na vrijednost uloženog novca i djelotvornost troškova (dobijanja pravih vrijednosti za uloženi novac),
- ✓ Troškovi su ostvareni nakon potpisivanja ugovora sa Privrednom komorom (nije dozvoljeno retroaktivno pokrivanje troškova),
- ✓ Tokom perioda u kojem se realizuje projekat, troškovi se moraju evidentirati u finansijskim knjigama podnosioca prijave, moraju biti prepoznatljivi i provjerljivi, i podržani originalnom dokumentacijom koja se mora staviti na uvid Projektom timu

Sredstvima koja su opredijeljena ovim Javnim pozivom moguće je pokrivanje troškova:

- **Nabavke i instalacije nove opreme** (postrojenja, rasvjeta, sistemi grijanja i hlađenja, solarni paneli/fotonaponske ćelije, itd.);
- **Izvođenja građevinskih radova na objektima** (izgradnja i rekonstrukcija).

5.4 Neprihvatljivi troškovi

- Troškovi konsultantskih usluga (izrada projektne i tehničke dokumentacije i sl.),
- Troškovi kancelarijskog materijala,
- Kupovina ili zakup zemljišta i postojećih objekata,
- Kamate, novčane kazne, finansijske kazne i sudski troškovi,
- Bankovni troškovi (provizije, transferi i sl.),
- Korišćena/polovna oprema, uređaji (sistemi),
- Održavanje, amortizacija i troškovi zakupa prostora,
- Troškovi u naturi,
- Troškovi osiguranja,
- Stavke koje su finansirane iz drugih izvora (da bi se izbjeglo duplo finansiranje).

6. PRIMJERI PROJEKATA KOJI MOGU POSLUŽITI KAO SMJERNICA ZA PODNOSIOCE PRIJAVA

- Uvođenje energetske efikasne sistema hlađenja, grijanja, ventilacije i izolacije u objektima koji su namijenjeni pružanju usluga turistima (hoteli, apartmani, objekti javne namjene);
- Unapređenje energetske efikasnosti spoljne (ulice, parkirališta i ostale javne površine) i unutrašnje rasvjete;
- Zamjena konvencionalnog sistema grijanja toplotnim pumpama;

- Instalacija mreže fotonaponskog sistema, uvođenje solarnih sistema za grijanje vode;
- Razvoj održivih, ekološki prihvatljivih sistema javnog prevoza (zamjena korišćenja fosilnih goriva u javnom prevozu obnovljivim izvorima energije kao što su solarna energija i biogoriva - npr. biodizel).

7. PROCEDURA PODNOŠENJA PRIJAVA/PRIJEDLOGA PROJEKATA

Zainteresovani subjekti sve potrebne informacije za pripremu prijedloga projekata, kao i neophodne prijavne formulare mogu naći na web sajtu:

- Privredne komore (www.privrednakomora.me),
- Projekta (www.lowcarbonmne.me)
- UNDP u Crnoj Gori (www.me.undp.org) i
- Ministarstva održivog razvoja i turizma (www.mrt.gov.me).

7.1 Kome i kako se dostavlja prijava

Podnosilac prijave treba da dostavi prijedlog projekta koristeći obrasce:

- ✓ Aneks 1 – Obrazac za podnošenje prijedloga projekta,
- ✓ Aneks 2 – Budžet projekta uz prateću dokumentaciju,
- ✓ Aneks 3 – Dokaz o raspolaganju sa finansijskim sredstvima potrebnim za realizaciju projekta (odgovarajući bankarski izvod, izvod iz odluke o budžetu, potvrda o kreditnom zaduženju, izjava o finansijskoj podobnosti podnosioca prijave i sl.).

Neophodna prateća dokumentacija

Privredni subjekti

- ✓ Dokaz o registraciji kod organa nadležnog za registraciju privrednih subjekata sa podacima o ovlašćenim licima,
- ✓ Dokaz izdat od organa nadležnog za poslove poreza da su uredno prijavljene, obračunate i izvršene sve obaveze po osnovu poreza i doprinosa u skladu sa propisima Crne Gore, do dana objavljivanja Javnog poziva,
- ✓ Dokaz da nije pokrenut postupak stečaja ili likvidacije, niti je privredni subjekat prestao da postoji usljed sudske ili odluke drugog organa sa obavezujućom snagom, do dana objavljivanja Javnog poziva,
- ✓ Bilans stanja i bilans uspjeha za poslednje 3 (tri) godine, po pravilu.

Organi lokalne uprave, javne službe i nevladine organizacije

- ✓ Dokaz o registraciji kod organa nadležnog za registraciju,
- ✓ Statut ili drugi akt kojim se definiše oblast djelovanja,

- ✓ Dokaz izdat od organa nadležnog za poslove poreza da su uredno prijavljene, obračunate i izvršene sve obaveze po osnovu poreza i doprinosa u skladu sa propisima Crne Gore, do dana objavljivanja Javnog poziva,
- ✓ Finansijski i programski izvještaj za poslednje tri (3) godine, po pravilu.

Prijava - Prijedlog projekta sa pratećom dokumentacijom dostavlja se preporučenom poštom, u papirnoj i elektronskoj formi (na CD-u, u PDF formatu), na adresu:

Privredna komora Crne Gore

Novaka Miloševa 29/II

81000 Podgorica

Prijava-Prijedlog projekta sa pratećom dokumentacijom može se dostaviti i lično, na istu adresu, radnim danima od 8.00 do 15.00h.

Dokumentacija se dostavlja u zatvorenoj koverti sa naznakom "Prijava na Javni poziv - Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori". Na poledini koverta potrebno je navesti pun naziv i adresu podnosioca prijave.

7.2 Rok za podnošenje prijava

Javni poziv je objavljen na sajtu Privredne komore Crne Gore, UNDP i u dva štampana medija na teritoriji Crne Gore.

Rok za podnošenje prijava je **14.maj 2018. godine do 14h.**

Tokom perioda izrade predloga projekata moguće je tražiti informacije i savjete od Projektnog tima putem e-maila pozivsmanjico2@pkcg.org ili telefona (020 230 446, 067 666 623 i 067 221 670). Zainteresovani mogu postavljati pitanja do tri dana prije isteka roka za podnošenje prijava.

8. PREGLED I EVALUACIJA PROJEKTNIH IDEJA/PRIJEDLOGA PROJEKATA

8.1 Administrativna/formalna/tehnička usklađenost

Svi prijedlozi projekata prolaze administrativnu/formalnu/tehničku provjeru gdje se evidentira da li je prijava kompletna i u skladu sa definisanim uslovima i kriterijumima.

Pozitivno će se ocijeniti prijave koje su kompletne i u skladu sa kriterijumima.

Negativno će se ocijeniti:

- Prijave koje su poslate nakon utvrđenog roka,
- Nekompletne prijave,

- Prijave podnijete od strane subjekata koji ne ispunjavaju uslove definisane za podnosiocę prijava.

Projekti će biti ravnopravno razmatrani, bez obzira na razliku u visini traženih iznosa finansijskih sredstava.

Zainteresovani mogu podnijeti više predloga projekata.

8.2 Osnovni kriterijumi za evaluaciju projekata

1. Odnos očekivanog smanjenja nivoa emisija CO₂ u odnosu na uložena sredstva – **ključni kriterijum Javnog poziva je da projekat mora da obezbijedi značajno i mjerljivo smanjenje emisija CO₂;**
2. Zaokružena finansijska konstrukcija – **potencijalni korisnik podnosi dokaz da raspolaže sredstvima potrebnim za realizaciju projekta, sredstva opredijeljena kroz Javni poziv će biti dostupna nakon realizacije predviđenih aktivnosti;**
3. Potpunost dokumentacije (projektna/tehnička/planska dokumentacija, dozvole) – **potencijalni korisnik mora dokazati da raspolaže svom potrebnom dokumentacijom za realizaciju projekta;**
4. Vremenski period za realizaciju projekta/investicije – **projekat se mora završiti najkasnije do kraja 2018. godine;**
5. Zastupljenost principa rodne ravnopravnosti i osnaživanje ženskog preduzetništva – **projekat mora poštovati principe rodne ravnopravnosti i podsticati razvoj ženskog preduzetništva;**

Ako dva ili više projekata imaju isti broj bodova, **prednost će imati projekat koji ima više bodova po kriterijumu smanjenja emisije CO₂.**

Investicioni projekti koji su korisnici finansijske podrške kroz prethodno realizovanje Javne pozive u okviru projekta Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori nemaju pravo učešća i neće bit predmet razmatranja.

8.3 Provjera prvostepene komisije-Tehnička komisija

Tehnička komisija provjerava administrativnu i tehničku usklađenost, analizira prijave i daje preporuke Komisiji za donošenje odluke o podršci projektima. Prijave koje nisu potpune i koje nisu blagovremeno podnijete neće se razmatrati.

Tehničku komisiju čine tehnički eksperti iz UNDP-a, Ministarstva održivog razvoja i turizma i Privredne komore.

8.4 Procjena drugostepene komisije - Komisija za donošenje odluke o podršci projektima

Komisija za donošenje odluke o podršci projektima će u skladu sa kriterijumima i preporukama Tehničke komisije vršiti odabir projekata, koji će se rangirati u skladu sa rezultatima bodovanja kriterijuma i biće razvrstani u dvije kategorije:

- 1) Predlog projekta se prihvata
- 2) Predlog projekta se ne prihvata.

Komisija za donošenje odluke o podršci projektima će donijeti odluku o projektima koje treba podržati uzimajući u obzir raspoloživi budžet, nakon čega će se potpisivati ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava.

Komisiju za donošenje odluke o podršci projektima čine predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma, UNDP i Privredne komore.

Informacija o rezultatima Javnog poziva biće objavljena na sajtovima: www.privrednakomora.me i www.me.undp.org.

Svi podnosioci prijedloga projekata biće obavješteni pisanim putem o odluci Komisije za donošenje odluke o podršci projektima u roku od 30 radnih dana od dana zatvaranja Javnog poziva.

8.5 Modifikacija prijave

Nakon isteka roka za podnošenje prijave, a prije donošenja konačne odluke o finansiranju, Komisija za donošenje odluke o podršci projektima može podnosiocu prijave sugerisati da izvrši određene modifikacije prijave, u smislu budžeta i u smislu planiranih aktivnosti. Podnosilac prijave ima pravo da prihvati ili odbije sugestiju.

8.6 Prigovori

Prigovor na odluku Komisije za donošenje odluke o podršci projektima se može podnijeti u pisanoj formi, u roku od 7 dana od dana prijema obavještenja, na e-mail: pozivsmanjico2@pkcg.org Komisija za donošenje odluke o podršci projektima će odgovoriti na prigovor u roku od 7 dana po prijemu prigovora, pisanim putem uz obrazloženje. Odluka Komisije po prigovoru je konačna.

9. POTPISIVANJE UGOVORA

9.1 *Provjera / kontrola na terenu*

Prije potpisivanja Ugovora o dodjeli sredstava i prije svake isplate sredstava, vršiće se provjera na licu mjesta kod korisnika, radi utvrđivanja stvarnog stanja na terenu. Kontrole na terenu mogu se obavljati i u bilo kojem trenutku za vrijeme realizacije projekta.

9.2 *Ugovor*

Nakon odluke o dodjeli sredstava, korisniku će biti ponuđen ugovor. Okvirni datum planiran za početak realizacije ugovora/projekata je 1. jun 2018. godine.

Maksimalni iznos finansijske podrške će biti naveden u ugovoru. Odobreni budžet je stoga i procjena troškova i gornja granica za prihvatljive troškove koji moraju biti zasnovani na stvarnim troškovima, a ne na proizvoljnoj procjeni.

Ugovoreni iznos će postati konačan u momentu završetka realizacije projekta i prihvatanja završnog finansijskog izvještaja.

9.3 *Neuspješna realizacija*

Ukoliko Korisnik ne realizuje sve aktivnosti kao što je precizirano ugovorom, postoji mogućnost suspenzije isplata i/ili raskida ugovora. Sredstva dodijeljena Korisniku mogu biti umanjena ili se može zahtijevati kompletan ili djelimičan povraćaj već isplaćenih sredstava, ukoliko ne ispunjava uslove ugovora.

9.4 *Plaćanja*

Dinamika isplate odobrenih sredstava će se utvrditi u skladu sa dinamikom i prirodom odobrenog projekta. Posljednja isplata će biti izvršena nakon usvajanja završnog narativnog i finansijskog izvještaja.

Plaćanja će se vršiti na poseban račun odnosno podračun Korisnika koji će biti namijenjen samo za sredstva isplaćena od strane Privredne komore. Isplate će se izvršavati nakon obavljene provjere/kontrola na terenu.

Uz svaki Zahtjev za isplatu, Korisnik je obavezan dostaviti finansijski izvještaj i kopiju odgovarajućih računa/faktura I izvoda iz banke, kao i sve ostale priloge u skladu s Ugovorom.

9.5 *Nabavke*

Kada realizacija aktivnosti zahtijeva od Korisnika da potpiše ugovor o nabavkama, tada se ugovor mora dodijeliti ponuđaču koji pruži najbolji kvalitet za ponuđeni novac, odnosno ugovor se dodjeljuje ponudi sa najboljim odnosom cijene i kvaliteta, u saglasnosti sa principima

transparentnosti i jednakog tretmana za sve potencijalne ugovarače, i izbjegavajući pri tome konflikt interesa. U cilju ispunjavanja navedenog, Korisnik mora da slijedi pozitivne pravne propise države Crne Gore.

10. PRAĆENJE REALIZACIJE PROJEKTA

10.1 *Monitoring, izvještavanje, verifikacija*

Projektni tim vrši nadzor nad sprovođenjem kompletnog projekta. Korisnik je dužan omogućiti predstavnicima Projektnog tima koga čine Privredna komora i UNDP uvid u svu dokumentaciju vezanu za realizaciju projekta, kao i periodičnu kontrolu projekta na terenu.

Korisnik je obavezan da, u skladu s rokovima utvrđenim Ugovorom, izvještava Projektni tim o realizaciji projektnih aktivnosti, u skladu sa planom projekta (Tačka 3 Obrasca za podnošenje prijedloga projekta).

Izvjestaji se dostavljaju u elektronskoj formi, na propisanom obrascu, na e-mail: pozivsmanjico2@pkcg.org

Ovlašćeno lice Korisnika potpisuje narativne i finansijske izvještaje i odgovoran je za njihov sadržaj.

Narativni izvještaj o napretku obuhvata informaciju o napretku u skladu sa planom projekta, odnosno o realizaciji ključnih projektnih aktivnosti za referentni period.

Finansijski izvještaj sadrži sve informacije u vezi sa budžetom projekta i finansiranjem projektnih aktivnosti, te kopije odgovarajućih računa, faktura, ugovora, izvoda iz banke i sl.

Izvjestaji se podnose najkasnije 15 dana po isteku perioda na koji se izvještaj odnosi.

U slučaju kašnjenja sa dostavljanjem izvještaja, Korisnik je dužan pismeno obavijestiti Projektni tim i obrazložiti razloge kašnjenja. Završni izvještaj obuhvata poslednju fazu trajanja podržanih aktivnosti.

10.2 *Revizija i čuvanje dokumentacije*

Korisnik će omogućiti odgovarajućim ovlašćenim međunarodnim i lokalnim agencijama i predstavnicima Projektnog tima da izvrše reviziju projekta provjeravajući dokumentaciju ili izvodeći pregled na licu mjesta. Ove revizije se mogu organizovati do pet godina nakon izvršenog plaćanja, što podrazumijeva obavezu Korisnika da bezbjedno čuva računovodstvenu i drugu dokumentaciju u vezi sa projektom, najmanje pet godina po okončanju projekta.

10.3 Vidljivost/Publicitet

Podrška projekta “Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori” mora biti navedena i jasno naznačena u svim obraćanjima javnosti i medijima, u skladu sa posebnim instrukcijama koje će Korisnik blagovremeno dobiti.

11. INDIKATIVNI ROKOVI

Objava Javnog poziva	13. april 2018
Info dani	16. april – UN Eko zgrada, Podgorica 17. april – Tehnopolis, Nikšić 18. april – Akademija znanja, Budva 26. april – Privredna komora, Podgorica
Podnošenje prijava	14. maj 2018.
Potpisivanje ugovora	1. jun 2018.